

WASA DAGBLAD

GPT3

Lösnummer 1 €
Gratis på nätet

ISSN 2954-2448

Nr 33

Söndagen den 6 augusti

2023

Wasa Dagblad - en modärn tidning med layout från 1870-talet. Då hade de flesta tidningarna detta format, motsvarande A4, och 4 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det finns mycket att läsa på 4 sidor. Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar, hämtade från Nationalarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3 gör en del av det rutinmässiga redaktionella arbetet. Wasa Dagblad utkommer tillvidare på söndag morgon, men vår strävan är att den skall utkomma alla dagar så småningom. Tidningen kan läsas gratis på nätet, tryckta lösnummer kostar 1 €. Annonspis 6 €/spaltmillimeter, men standardannonser är billigare (25 mm hög=140 €, 50 mm = 280 €, 75 mm=400 €. Upprepade annonser = 50% rabatt. Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png, annonserna förminskas sedan till spaltbredd 46 mm. Ifall annonsen inte ryms med kontakter vi (utrymmet är ju begränsat). Chefredaktör Hans Björknäs. Post: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Vasa, telefon +358-40-5462455. E-post: wasadagblad@gmail.com

Nyheter

Karnevalståg under Konstens natt 10.8.23

I år är det 9 grupper i tåget:

- Humorkören LeidiSisters
- Folkdräktsvädrare
- Vaasan Indians dance group
- Tanssiurheiluseura Rolling, Joy of Dance
- Wasa Flamenco
- Projekt Liv
- Vasa Viuhka ry
- Zamora Rytmit
- Samba Energia ja Peurat Ajo valoissa

Karnevalståget startar från Stads- huset kl 19. Den går längs Ho- vrättsplanaden till Storaläng- gatan och går sedan tillbaka till salutorget, via nedre torget till Vasaesplanaden.

Här finns vi:
www.vpress.ovh

Veckans konstupplevelse:

Målningar av Albert Edelfelt kan beses i Ateneums utställning Albert Edelfelt var en finländsk målare som levde mellan 1854 och 1905. Han var en betydande gestalt i den finska konstvärlden och hans verk är fortfarande respekterade och studerade. Här *Sommarafton, 1883*

På Lilliputti-tåget gratis

I konsternas natt.

Tågtidtabellen och rutten finns på webbsidan vaasa.fi.

Museer öppna på Konstens natt

Vasa konsthall, Kuntsi museum för modern konst, Tikanoja kons- them och Österbottens museum har öppet 15.00-21.00 på Kons- tens natt och det är gratis inträde.

I Vasa Konsthall på bottenvå- ningen i Stadshuset kan man se Saku Soukas samling Scope av fotobaserade verk, färdiga base- rade installationer, en videoessä och en ljuddikt.

I de 5+ rummen i Kaarina Hei- kinhiemons utställning i Tikano- ja ksn msn följa en lång konst- närlig karriär som en estetisk helhet. Nyanser från 1920-talets palett, främst med verk av finska konstnärer ur museets egen sam- ling.

Tikanoja konstthems vänner bakar våfflor på Tikanoja kons- thems gård, gammaldags lekred- skap på gården och en verkstad med växttema.

Rysslands konsulat i Åbo stängs

den 1 oktober i år. Detta är en

motåtgärd mot Rysslands stän- gande av Finlands konsulat i Pe- tersburg.

Och ännu ett tecken på att re- lationerna mellan Ryssland och Finland är så "djupfrysta" som det är möjligt. Och orsaken är uppenbar, Rysslands aggressiva anfall mot Ukraina. Fyra diplo- mater har varit verksamma i Åbo.

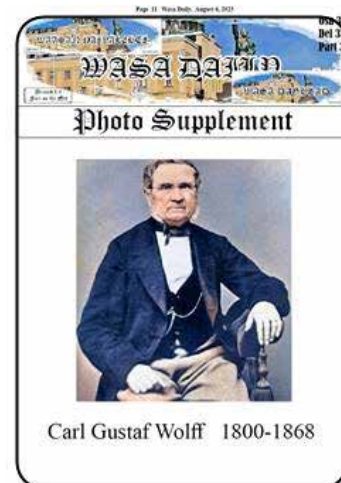
I augusti beviljas inte mera nå- gra visum i ryssland för resor till Finland.

Klimatförändringen Allt förändras.

Förr flög vi finländare till södern för att njuta av värmen.

Men nu har människor i södra Europa börjat planera resor till norr, bland annat Finland, för att njuta av ett svalt väder. Vär- meböljorna i Spanien och Italien är plågsamma, och direkt hälso- farliga.

Det är fråga om stora mäng- der resande som nu kommer till de nordiska länderna på sin se- mester. Det kan vara fråga om hundratals tusen resenärer.

Fotobilaga på sid 11

Blommor i Vasa. Visst gör stadens trädgårdsavdelning ett underbart arbete så här på våren. För att göra vår stad vacker och trivsamt!

För turistindustrin i Spanien, Italien och Grekland är det här dåliga nyheter. Turistströmmarna till dessa länder ommer att minska.

Och något slut på denna utveckling är inte i sikte eftersom somrarna med största säkerhet kommer att gradvis bli varmare och varmare under åren som kommer.

80 000 minkar avlivas på grund av fågelinfluensan

Livsmedelsverket har preciserat kriterierna för att avliva pälsdjur som smittats av fågelinfluensan.

Utifrån beslutet kommer alla minkar att avlivas från pälsfarmer som har visat sig vara smittade med fågelinfluensan. Yttrandet från det norska institutet för helse och välfärd (THL) har också beaktats i det policybeslut om mink som fattats av Livsmedelsverket. Beslut om uppsägning av rävar och tvättbjörnar fattas fortfarande från fall till fall. (Ruokavirasti.fi)

Fågelinfluensan har tillvidare skonat Österbotten, men nu har smittan upptäckts på en farm i Vörå.

Bussline Vasa - Warszawa

Denna busslinje inledde trafiken för en vecka sedan. Bussbolaget

heter FlixBus. Vad är FlixBus för ett bolag?

FlixBus är ett globalt företag som fokuserar på smarta mobilitetslösningar. Bolaget erbjuder bekväma, prisvärda och miljövänliga resor under varumärkena FlixBus, FlixBus, Greyhound Lines Inc och Kamil Koç. Tack vare den smarta affärsmodellen, nätverksplaneringen och digitala plattformen har FlixBus lyckats etablera sig som Europas största aktör inom busstrafik för långdistansresor.

Sedan 2013 har FlixBus växt

inom mobilitetsbranschen och därmed skapat tusentals arbetstillfällen. FlixBus fortsätter kontinuerligt att utforska mobilitetsmarknaden och 2018 lanserades FlixBus i Tyskland samtidigt som man inledde pilotprojekt med världens första eldrivna långdistansbussar i Frankrike. Samma år startade FlixBus busstrafik i USA med mål att kunna erbjuda ett nytt attraktivt resealternativ på den amerikanska marknaden. 2021 lanserades FlixBus i Sverige och 2022 köpte bolaget Greyhound Lines Inc.

Nolltolerans mot rasism

Vår nya regering har förklarat att den följer nolltolerans mot rasism. Men bekymren fortsätter. Finansministern Riikka Purras som 31-årig skriva texter är så ofattbart rasistiska att läsare inte kan godkänna dessa. Hon var ingen tonåring då hon skrev dessa texter som 31-åring.

Söndagsvandring - varje söndag.

Varje söndag en 10 km:s vandring från Salutorget. Starten sker nära Frihetsstatyn på torget (den officiella adressen är Hovrättsplanaden 15).

Vi går tillsammans runtom i Vasa, takten bestämmer deltagare, ingen lämnas ensam. Även

Jarl Hemmer:

Onni Kokko - en berättelse Del 28

Men ändå gled molnfågeln där uppe sin bana fram, mitt över himlen, och i dess släptåg föddes nya borta vid horisonten. Det mörknad hastigt, skurarna kommo tätare.

Hän irrade planlöst omkring. Vid Korsvägen syntes ej en människa, ej heller åt det hållet där landsvägen tog slut inne bland husklungorna.

Där borta vid stationen visslade fågen och slamrade buffertarna som vanligt, och på en trappa satt en hund och tjöt med nosen sträckt mot det seglande molnet.

Vad det var gott att inte behöva möta någon nu! Vad det var skönt då de Stora, kalla dropparna rändde in i håret!

Hän var redan ett långt stycke

från Korsvägen, men ännu tänkte hän bara en enda tanke:

— Om en sak var lögn, så var det väl lögn alltsammans...

Lögn, lögn, brusade det i skurarna som folio.

Lögn, lögn åtminstone för mig. Det var just det. Åtminstone för mig, Onni Kokko. Men kanske inte för andra. Inte för

Kalle Mäkinen, inte för mamma, kanske inte för alla bekanta i hela trakten, inte ens för de usla Rörströmska pojkar, de ynliga svinhundarna...

Hän var ensam med sitt

Ensam, ensam, brusade skurarna. Det rann över hans ansikte. Men var det bara regnet, det brände så underligt?

Hän strök sig med handflatan över ögonen.

Grät han? Nej, det gjorde hara käringfolk. Men hän, Onni Kokko, skrek.

Det lättade att skrika genom de

susandeskurarna. Och hän stälde sig mitt på landsvägen, knöt nävarna och ropade allt vad hän orkade ut i det strömmande skumrasket:

Lögn är det alltsammans, en förbannad lögn! Lögn för Onni Kokko, men inte för mamma hans!

Nu föddes hans andra tanke. Den ropade fram sig själv där ute i regnet, och med den vandrade hän vidare.

I kväll måste det fram, ännu i kväll! Jag har tegat med det, och därför är jag så ensam.

Men nu måste sanningen fram, det må gå hur det vill sedan.

Hän vände om hemåt.

Inte en människa ute på vägen.

Men ur föreningshuset strömmade ljus och dansmusik. Då han gick förbi tyckte han, att hela byggnaden borde ha spruckit av allt oväsendet där inne: de brakande hornen, skränen och klackarna som stampade. Det flaxade

skuggor förbi ru torna, men i ett par av dem sutto skuggorna städigt hopgjutna två och två. Det var inte att missta sig på formen hos en skärmössa eller på ett axelstycke, som putade opp på bilden.

Var en av de där skuggorna syster Annas?

Det kunde man inte se genom den drypande imman.

Onni Kokko öppnade hemdörren/

Hän såg genast att agitatorn nu var borta.

Vid bordet satt mamma och läste i tidningen, hon hade tänt lampan. Morbror Isak satt med sin pipa som förr, han hade bara flyttat sig tili det andra fönstret.

Onni gick med rinnande kläder rätt fram tili bordet.

Mamma, sade hän, mamma Men då såg mor opp, och resten fastnade i haisen på honom.

Varför löper du i väg ut i ösregnet, din sakrans unge? I stället för

en kortare rutt är möjlig. Efteråt dricker vi kaffe tillsammans (på eget bekostnad). Söndagsvandringen ordnas av Vaasan Kävelyklubi.

Kom med och lär dig känna Vasa!

Närmare information finns här: <http://www.vaasanmarssi.fi>

Ikka-Pohjalainen,

vår lokala finskspråkiga kollega kommer från och med i höst inte alls att utkomma på söndagar. Detta kan upplevas litet konstigt, eftersom söndagar säkert är den dag då prenumeranterna skulle ha bäst tid att läsa tidningen.

Men något stort problem är detta ju inte eftersom finskspråkiga "Waasan Päivälehti" ju utkommer på söndagar. sN

Våra tidningars ISSN-nummer

Det finska ISSN-centret har gett våra tidning internationella tidsskriftskoder, så kallade ISSN-koder. Detta efter ganska ingående övervägande.

Så nu är vi officiellt en del av den finländska tidningsvärlden. Vi är tidningar "på riktigt".

Putin den 24.2.2022

Enligt TASS referat av Putins tal den 24.2.22 där han deklarerade att den speciella militära operationen i Ukraina har börjat:"

Rysslands president Vladimir Putin sa i ett tv-sänt tal på torsdagsmorgonen att han som svar på en begäran från republikernas chefer i Donbass hade fattat ett beslut att genomföra en speciell militär operation för att skydda människor "som har lidit av övergrepp och folkmord av Kievregimen i åtta år." Den ryske ledaren betonade att Moskva inte hade några planer på att ockupera ukrainska områden.

När det ryska försvarsministeriet klargjorde utvecklingen, försäkrade det att ryska trupper inte riktar in sig på ukrainska städer, utan är begränsade till att kirurgiskt slå och invalidisera ukrainsk militär infrastruktur. Det finns inga som helst hot mot civilbefolkningen."

Så - inget hot mot civilbefolkningen! Efter detta har 10.000 civila dödats, bland dem 500 barn.

Och mest varje dag har visats bilder av ukrainska bombade våningshus.

Och Moskva har definitivt ockuperat omkring en femtedel av Ukrainas område.

Det finns ett problem med att ljuga mest hela tiden. Om man mot all förmodan någon gång talar sanning så tror ingen på en då heller.

Norge

bara tidningen prasslade där nere. Men nu var det mamma igen:

Jag undrar också var Anna ränner omkring i det här hundvädret.

Morbror Isaks röst var inte den vanliga, då han svarade:

Jaja, jag har ju sagt dig, att den saken kommer aldrig att sluta väl. Du borde hålla öga på flickan. Jag kan inte förlika mig med det där nattflängandet med ryssen. Var evig en natt samma historia. En vacker dag har vi en oäkta unge i stugan, det ska du få se. En svart-ulliger kosackunge, och den får vi allt skämmas för.

Nu var mamma ond.

— Varsågod, Isak, och reta inte opp mig!

Du vet lika väl som jag, att inte är han nån kosack. Kar'n ser städad ut, och de går med ringar har jag ju sagt dig. Ryssarna är våra vänner, och det kommer nog den dagen då du med förstår att tacka dem. Den här är förresten nåns-lags sergeant, och man vet inte

40 renar överskred gränsen till Ryssland i vintras och nu kräver Ryssland 47 miljoner norska kronor i ersättning. Över en miljon per ren.

Norge och Ryssland

Ryssland har nu deklarerat att Norge är en "mycket ovänlig" nation. Sedan tidigare är alla eU-länder "ovänliga" och många andra länder. I stort sett alla länder som på något sätt klandrat Ryssland för det aggressiva anfallet på Ukraina.

Vad detta betyder är oklart, men i många fall har Ryssland försämrat Moskva-ambassadernas verksamhetsförutsättningar.

Presidentvalet

Mika Aaltola nu kandidat

Mika Aaltola, chef för Utrikespolitiska institutet, har anmält sig som presidentkandidat. Han har inget parti bakom sig utan är en kandidat med stöd av en stödförening.

I dag

vad han kan bli ännu. Jag tänker framåt jag, ser du.

— Men ryss är alltid ryss, sade morbror Isak.

Nu flyttade sig lampskenet. Mor gick in i kammaren och smällde igen dörren efter sig.

Man gick till sängs.

— Onni, kom och lägg dig! Och på bordet står lite mat! Det var morbror Isak som ropade där nere ur mörkret.

Men Onni satt ännu en stund och väntade under det suckande taket. Så drog han av sig sina våta kläder, bredde ut dem Över vindgolvet och trevade sig ned i skjortan.

Morbror Isak sov. På tå gick han fram till kammardörren och lyddes. Mor sov också.

Han öppnade sakta dörren och

Till Helsingfors för 10€

För en vecka sedan inledde Flixbus busstrafiken mellan Vasa och Warszawa. Men stiger man på bussen i Vasa behöver man inte resa ända till Polen. Man kan stiga av i Närpes, Björneborg, Åbo, Salo och Helsingfors, bland annat.

Det här är alltså ett nytt och billigt sätt att ta sig till huvudstaden.

Om man vill besöka huvudstaden finns det flera alternativ. Biljetterna är billigast om man köper dem i god tid. I den här jämförelsen har vi sett på biljettpiserna om nästan en månad, onsdagen den 24 augusti, men avgång på morgonen vid 7-tiden.

Tåg

Ett tåg går kl 6.44 från järnvägsstationen i Vasa och anländer till Helsingfors efter 4 timmar och 10 minuter, just före kl 11. Dert går 9 tåg från Vasa varje dag till Helsingfors. Tågen är bekväma, rymliga och trygga, vilket för all del också bussarna är. En resa med tåg till huvudstaden kostar denna morgon den 24 augusti 38€.

Onnibus

Bussen avgår från resecentret i Vasa kl 7.50 och anländer till Helsingfors kl 14.15, resetiden är alltså 6 timmar och 25 minuter. Priset för denna resa den 24 au-

att höra på en förständig mänska och lära dig något. Laga dig opp i vindsskrubben och sök dig nånting torrt, du blöter ju ner hela stugan. Seså!

Tigande steg Onni uppför den knarrande trappan. Men hän gick inte tili skrubben, hän satte sig på det översta trappsteget, våt som hän var. Där uppe i det mörka hålet säg honom ingen. Hän satt och ruvade på någonting. Regnet suckade mot pärttaket ovanför hans huvud.

Tänker du strejka på tisdan? hördes mors röst där nere i lampskenet.

Och morbror Isak svarade:

• Jag vet inte säkert ännu. Jag likar inte riktigt det där eviga strejkandet Jag går väl tili verks-tan och tittar mig omkring ett slag.

År där tomt, så är där tomt, och inte ställer jag mig ensam vid maskin.

Så blev det tyst för en stund,

smög sig in. Då snuddade hans bara ben mot Annas säng, och han stannade. Han stod och stirrade på hennes tomma bädd, det föll in genom fönstret ett svagt och sorgset ljus över den.

Nej, han kunde inte säga det!

Han smög sig ut igen och stängde dörren.

Han satt en stund på sin sängkant, så hostade han högt, först en gång, sedan ännu högre en gång till. Äntligen vände morbror Isak sig och mumlade något.

Då gick Onni Kokko fram till hans säng, letade rätt på hans hand i mörkret och tryckte den underligt hårt.

— Godnatt, morbror, sade han sakta.

FORTSÄTTER---

Vimpel i Ukrainas färger

finns i Vasas bland annat på Skolhusgatan 37. Säkert också på andra ställen.

gusti är 12€ och 90 cent. Onnibus har 4 avgångar till Helsingfors varje dag, och resan dit kan gå via Tammerfors, Björneborg eller Åbo. De andra av dagens avgångar kostar melloan 12.90 och 19.90.

Flixbus

Bussen avgår från resecentret kl 7.20 och resan via Björneborg och Åbo tar 7 timmar och 20 minuter. Framme är man kl 14.40 och priset denna onsdag är 10€. Flixbus är alltså billigast, även om Onnibus endast är snäppet dyrare. Flixbus har endast en avgång varje dag från Vasas. Trafiken sköts av bussbolag från de baltiska länderna vilket kan innebära att chauffören inte talar finska eller svenska, kanske inte heller engelska. Det kan vara viktigt ifall man skulle bli i behov av ett råd, till exempel vid försejningar. Men den stora fördelen med Flixbus är att man kan försätta från Helsingfors till Tallinn i Estland eller Riga i Lettland eller till Polen, med samma buss.

Flyg

Finnair flyger från Vasas till Helsingfors denna augusti-onsdag. Det finns tre avgångar, den tidigaste kl 5.50. Flygtiden är

en timme, och priset är 84€. En avgång på dagen kostar 189€. Flygtiden är en timme, men så fördelaktigt är flyget inte, det tar tid att komma ombord och det tar tid att få ut sitt bagage i Helsingfors och resa med buss eller tåg till centrum (vilket också kostar). Man får räkna med en resetid på 3 timmar sammanlagt, och flyget är alltså inte mycket snabbare än tåget. Men bekvämt är det, om man planerar att flyga vidare från Helsingfors ut i världen.

Egen bil

Att resa med egen bil är bekvämt, man kan ta med mycket bagage och om resesällskapet omfattar flera personer blir det väldigt förmånligt, speciellt om man kör egen bil och räknar endast bensinkostnaden som utgift. Avståndet mellan Vasas och Helsingfors är litet över 400 km. En vanlig personbil använder bensin för 50€ på denna sträcka. Men kör man med elbil kanske det kostar bara 15€. Och sedan är det bra att veta att parkering i Helsingfors är väldigt dyrt, upp till 50€ per dygn..

Evenemang

ALBERT EDELFEITS utställning i

ATENEUM i Helsingfors pågår fram till den 17.9.23 Sevärd!

TIKANOJAS KONSTHEM

Kaarina Heikinheimos 5+ rumsutställning

Textilkonst, från koppartråd till textilreliefer

En välkänd textilkonstnär från

Vasas. I utställningen en estetisk ensemble av stor skala.

Utställningen pågår till den 24 september

WASA FUTURE FESTIVAL

7-12.8.23

Eventet är kostnadsfritt och öppet för alla.

Wasa Future Festival samlar kunniga och motiverade människor från företagsvärlden, högskolorna, det regionala beslutsfattandet och ministerkåren för att lösa problem och skapa lösningar inom ekonomin, teknologin och kulturvärlden. 80+ talare

<https://wasafuturefestival.fi/>

VASA: KONSTENS NATT den 10.8.2023.

RITZ under konstens natt 10.8.23

Välkommen in till Ritz under Konstens natt! Dörrarna öppnas kl.17 och vi har en konstutställning i övre foajén och lokala band som spelar hela kvällen mellan 18-22.30. Cafét och baren är öppen och man kan köpa svalkande drycker och snacks! Gratis inträde och ingen åldersgräns!

17:00-22:00 FINNS DET BARA BLÅTT? / Emma Soininen-Strömmans konstutställning

18:00 – 18:30 Roosa Karhunen & band

18:45 – 19:15 Gubbrockarna

19:30 – 20:00 Frogging rocks

20:15 – 20:45 Floo Fighters

21:00 – 21:30 Hammerland

21:45 – 22:30 Super Tsunami

CHRISTINA BAROQUE

1-3.9.23 i Kristinestad

www.vaasabaroque.fi

LAPPO ORGELFESTIVAL

7-10.9.23

Konstnärlig ledare:

organist Jimi Järvinen

www.lapuanurkufestivali.fi

FINLADS NATIONALGALLERI KIASMA

HELSINGFORS

GRATISDAG 8.9.23 KL 10-20

<https://kiasma.fi/sv/>

KUNTSIS MUSEUM FÖR MODERN KONST

Linjens dimensioner

9.9.23 - 14.4.24

Hur konstnärer arbetar med linjen, där dess form sätter sig som en enkel penn- och kolteckning eller som en rumslig installation. Linjens variationer kan ses i gruppställningen på Kuntsi museum för modern konst. Både finländska och internationella samtidskonstnärer – 18 konstnärer och grupper av konstnärer – presenterar sig själva som en del av sitt konstnärliga arbete.

VASA STADSTEATER

”Nunia ja konnia”, ensi-ilta 9.9.23

Svengaava musikaalikomedia

WASA TEATER

Vänd om min längtan

Urpremiär 16.9.2023

Ny nordisk musikal av Ann-Luise Bertell, Thomas Enroth, Åsa Jinder, Nils-Petter Ankarblom.

Regi av Erik-André Hvidsten.

<https://www.wasateater.fi/>

VAASA BAROQUE

Höstens operahändelse!

Joseph Martin Kraus: PROSERPIN

Kraus opera Proserpin har finsk premiär på Vasas Barock, framförd av en internationell solistgarde och Vasas stadsorkester. Föreställningarna är fredagen den 13 oktober 2023 och lördagen den 14 oktober 2023 kl 19:00 i festsalen i Vasas stads-hus.

<https://vaasabaroque.com/>

RUSK

Kammarmusik i Jakobstad

21–25.11.2023

Kungligt kalas

Internationell kreativitet den mörkaste tiden på året

<https://ruskfestival.fi/>

Klimat-

förändringen

Regnkatastrof i Peking

Efter mätningshistoriens varmaste juni i Kina har landet nu drabbats av mätningshistoriens våldsammaste regn.

Under några dagar regnade det i Peking lika mycket som det annars regnar under ett år, upp till 750 millimeter, vilket är en helt otrolig regnmängd.

Ukraina

Ukrainas president Volodymyr Zelenskyy Internationell regelbaserad ordning som kränkts av rysk aggression måste återställas – adress till Ukrainas president

Kära ukrainare, jag önskar er god hälsa!

Idag är ännu en aktiv dag för våra internationella insatser. Vårt team arbetar i Jeddah, Saudiarabien, vid mötet med rådgivare till staternas ledare om fredsformeln.

Totalt är 42 länder representerade där. Olika kontinenter, olika politiska förhållningssätt till globala angelägenheter, men alla är förenade av folkrättens prioritet. Och det är för detta som Ukraina föreslog Fredsformeln eftersom den internationella regelbaserade ordningen, kränkt av rysk aggression, måste återställas. Det är mycket viktigt att det, vid sidan av mötet i Jeddah, äger rum bilaterala förhandlingar med partners. Tacksam till vår delegation för detta arbete: konsolidering av världen är en av de viktigaste uppgifterna. Ju större konsolideringen av världen är för att återupprätta en rättvis fred, desto snabbare kommer ett slut på bomberna och missilerna med vilka Moskva vill ersätta folkrättens normer.

En annan rysk missilattack mot vårt land var idag. Kinzhal, Kalibr-missiler. Deras mål var Motor Sich och vår Khmelnytsky-region. Några av missilerna sköts ner tack vare våra luftvärnskrigare för detta.

Men oavsett hur många sådana ryska attacker som inträffar kommer de fortfarande inte att ge fienden någonting. Hur som helst kommer vi att skydda friheten för Ukraina, för hela vårt folk. Och Ryssland kommer inte att kunna ersätta internationell lag med terror, eller kriser eller någon form av skrämsel. Bokstavligen varje vecka tillför världen verkligen styrka för att skydda det normala livet.

Den här veckan tackar jag Tyskland och Litauen för nya försvars- och säkerhetspaket för oss, för våra soldater. Vi förväntar oss nya lösningar nästa vecka – nya paket.

Vi arbetar också för ännu fler prestationer och möjligheter inom vår försvarsindustri. Resultaten finns där, alla kan se dem, och de är rättvisa resultat, korrekt. Som visar aggressorstaten vad dess aggression betyder. Visa inte på TV, utan just på den plats varifrån detta krig kom till Ukraina, till regionen, till världen. Den som för med sig problem till andra måste känna vad problem är.

Och jag tackar Ukrainas säkerhetstjänst, vår flotta och varje krigare som återställer rättvisa och lär Ryssland till förluster.

Ukraina kommer att vinna detta krig. Världen kommer att vinna detta krig. Huvudsaken är att vi alla i Ukraina och alla i världen, som värdesätter ett normalt liv, jobbar till hundra procent utan stopp för segerns skull. Vår enighet, vår förmåga att bygga styrka och vår förmåga att föra tillbaka kriget dit det kom ifrån. Det är det mest påtagliga för Ryssland.

Och en till.

Nästa vecka kommer vårt arbete med att städa offentliga institutioner från dem som försökte dra från det förflutna alla dessa gamla vanor, gamla planer som försvagade Ukraina under mycket lång tid, i årtionden. Det kommer inte att finnas fler gamla format i vårt land – de formaten när vissa försvarade staten och folket, och andra försökte ställa både staten och folket till tjänst för sin egen fördel. Oavsett vem den här personen är – om han är en "militär kommissarie", om han är en stäl-

Historieförlaget i Finland:

Hans Björknäs

Alexandra Theodora
Frosterus-Såltin

och hennes tavlor

Historieförlaget i Finland

Boken om Alexandra Theodora Frosterus-Såltin och hennes tavlor kan köpas bland annat här: Akasemiska bokhandelns nätbokhandel adlibris.fi

lföreträdare eller om han är tjänsteman – måste alla arbeta endast för statens skull. Så var det.

Jag tackar alla som kämpar för Ukraina! I alla områden: Kupiansk, Lyman, Bakhmut, Avdiivka, Mariinka, Shakhtar, Zaporizhzhia.

Jag tackar alla som går framåt, som leder framåt och bara framåt!

Ära till Ukraina!

Licens: Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. Länk: www.president.gov.ua

Ryssland

”Den speciella operationen kommer att vara över om 5 dagar”

enligt Moskow-tidningen Izvestia för över 500 dagar sedan:

”Experter som intervjuats av Izvestia tror att den ryska militären kan slutföra operationen på fem dagar.” Detta är baslinjen. Så lång tid bör huvudaktiviteterna utanför storstäderna ta. Att döma

av vad som händer nu kan [Ukrainas] östra, centrala och södra områden befrias.”

”För Ryssland är det oerhört viktigt att inte bara befria Donbass från Kievregimens ockupationsstyrkor, utan också hela Ukrainas vänstra strand, såväl som dess Svartahavsregioner. Dnepr, Zaporozhye, Mariupol, Odessa, Ochakov, Nikolaev, Cherson och andra städer som har industri- och försvarsföretag som är viktiga för Ryska federationen. Om de kontrolleras av Moskva betyder det att Ryssland har besegrat västvärlden och tagit sin slaviska partner ur USA:s och Natos inflytandesfär ”

”När man klargjorde utvecklingen, försäkrade det ryska försvarsministeriet att ryska trupper inte riktar in sig på ukrainska städer, utan är begränsade till kirurgiskt angripande och invaliderande ukrainsk militär infrastruktur. Det finns inga som helst hot mot civilbefolkningen.”

Hur många civila har dött sedan dess. För många. Absolut för många.

Inga visum mera i St Petersburg

Moskvatidningar berättar att Finlands konsulat i St Petersburg inte mera beviljar visum för rysar som önskar resa till Finland. Meningen med denna nyhet verkar vara att visa hur ovänligt Finland har blivit. Det som inte alls nämns är att Ryssland har stängt konsulatet därstädes. Det är svårt att skriva ut visum om konsulatet är stängt, på befallning av Ryssland.

”Men vi kan alltid resa till Nord-Korea” skriver en läsare i en komment

Rysslands ekonomi i fritt fall

Dagstidningarna i Moskva publicerade i tisdags finansministeriets siffror.

Skatteintäkterna har minskat med 20% på ett år och utgifterna har stigit merd 20%. Det här har resulterat i ett massivt budgetunderskott, som säkerligen till stor del finansieras med sedeltryckning.

Trots detta lovar Putin allt större förmåner för alla som vågar riskera sitt liv i Ukraina.

Så här kan Ryssland inte fortsätta länge till utan att ekonomin skär sig. Statsskulden är i och för sig inte stor, omkring 15% av bruttonationalprodukten. men det finns kanske inte så många som vill låna Ryssland pengar i det här skedet.

Det här är alltså enligt ryska finansministeriet. Vi vet inte om dessa siffror är friserade, men knappast åt det sämre hållet.

Medvedevs kommentarer

Rysslands ex-president vars ordval nog väcker en del uppmärksamhet. Någon diplomatin är det nog inte fråga om är. Någon medkänsla för de som svälter på grund av att Ryssland sagt upp spannmålsavtalet kan inte skönjas i hans texter. Ord som ”kvävas i sin stinkande avföring, rövhål, jävlar, imbeciller” - är de lämpliga för en ex-president?

”Vår fiende lyckas inte nå framgång under motoffensiven. Det betyder att informationssegrar behövs. Låt pösigt och irrationellt. Därför är strejker mot civila mål också acceptabla för nazisterna och den befolkning som de rekryterat. Många ukroimbeciler är uppriktigt nöjda med dem. Dessutom ökar graden av spänning i det ukrainska sam-

hället. En del av befolkningen, även om den är rädd, har ännu inte glömt hur man tänker. Ja, och ägarna i väst visar otålighet: var, slutligen, är din jävla seger?”

Därför väljer Bandera-jävlar i allt högre grad fredliga, civila mål för sina elaka attacker. Alla borde vara redo för detta.

Och vi måste välja icke-standardiserade mål för våra strejker. Inte bara lageranläggningar, energihubbar och oljebaser. Det finns andra platser där vi ännu inte förväntas. Och där effekten kommer att vara mycket betydande.

Så låt det bestämmas: antingen kommer Europa äntligen att uppfylla våra rättvisa krav på handeln med rysk spannmål, eller låta dem helt enkelt dämpa sin aptit. Och så kan den här Borrell och hans fosterbarn, som äter i tre strupar, oavsiktligt dö och kvävs i sin stinkande avföring.

Du behöver det själv på en strikt diet. Bara vatten, det är allt. Och sedan, som Afrikas korn, springer Borrell och hans liknande rövhål omedelbart in i buskarna. Vi vet ingenting, vi tar bara spannmål för infödda européer med tjockt ansikte. Och hur de pressade ihop dem med salongsmissbrukare - vakt, vi svälter.

Så låt det bestämmas: antingen kommer Europa äntligen att uppfylla våra rättvisa krav på handeln med rysk spannmål, eller låta dem helt enkelt dämpa sin aptit. Och så kan den här Borrell och hans fosterbarn, som äter i tre strupar, oavsiktligt dö och kvävs i sin stinkande avföring.”

Och den andra augusti:

” En figur i en smutsig grön T-shirt sa att ryssarna på allvar skulle känna resultatet av sitt arbete. Han, ett missfoster med pudrad näsa, skulle hellre gå och titta på resultatet av den ryska försvarsmaktens arbete med mål i Odessa, Dnepropetrovsk, Lvov, Kharkov, Izmail, Novomikhailovka, Ilyichevsk och andra efter terrorattackerna i Ukraina. Och undrade vad han hade gjort mot sitt land!”

Kuva: Wikimedia Commons Creative Commons Attribution 4.0 [duma.gov.ru](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Duma.jpg)

Hälsa

136 frågor om celiaki

I Finland har omkring 2% av befolkningen denna sjukdom, men fler än varannan vet inte om det. Dessutom har sannolikt lika många människor till en glutenintolerans av annat slag, med samma symtom som vid celiaki. Detta är anledningen till varför det är så viktigt att sprida kunskap om sjukdomen och dess behandling.

Denna bok, 136 frågor och svar om celiaki kommer att publiceras

i flera avsnitt i vår tidning, några veckor framåt.

Sid 9-10

Hur allvarlig är lång covid-hjärndimma ("Brain Fog"): jämförbar med åldrande 10 år

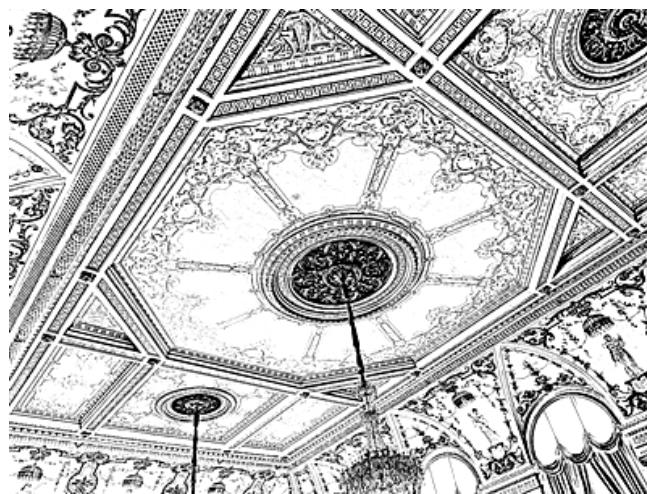
Den pågående covid-19-pandemin har påverkat miljontals människor världen över, och även om de flesta individer återhämtar sig från infektionen inom några veckor, upplever vissa kvardröjande symtom som kan pågå under en längre period. En av dessa oroande långtidseffekter, allmänt känd som "hjärndimma", har nyligen fångat forskarnas uppmärksamhet. Enligt en studie utförd av experter från King's College London (KCL) kan detta tillstånd ha en betydande inverkan på kognitiva förmågor, jämförbart med att åldras ett decennium.

Termen "hjärndimma" hänvisar till ett tillstånd av mental förvirring eller kognitiv funktionsnedsättning. Det kan leda till svårigheter med minne, uppmärksamhet, resonemang och motorisk kontroll. Det som är särskilt oroande är att personer som har upplevt långvarig covid, även efter att de återhämtat sig från den första infektionen, fortfarande kan lida av dessa kognitiva brister.

Studien som utfördes av KCL-forskarna syftade till att förstå effekterna av lång covid på tänkande och minnesförmåga. För att göra detta analyserade de den kognitiva prestationen hos individer som hade drabbats av covid-19. Forskarna delade in deltagarna i två grupper baserat på om de hade ett positivt SARS-CoV-2-test eller inte. De övervägde också symtomens varaktighet och svårighetsgrad för att undersöka sambandet mellan dessa faktorer och kognitiv funktionsnedsättning.

Resultaten var slående. Individer som hade testat positivt för SARS-CoV-2 och upplevt längre symtomvaraktighet, pågående symtom eller allvarligare infektion visade betydande kognitiva brister. Faktum är att forskarna upptäckte att dessa brister fortfarande kunde upptäckas nästan två år efter den första infektionen. Men det kom också en del posi-

Vad är det här för ett hus?

Förra veckans hus:
Övningsskolan

PencilSketchApp

tiva nyheter. De som rapporterade en fullständig återhämtning från covid-19 visade inte sådana kognitiva brister.

Det mest oroande fyndet var att de kognitiva försämringar som observerades hos vissa långvariga covid-patienter var jämförbara med den kognitiva försämringen som individer upplevde under en sjukhusvistelse för en allvarlig sjukdom. Dessutom visade sig effekten vara liknande den man kan förvänta sig av att åldras tio år.

Även om de exakta orsakerna bakom denna hjärndimma hos långa covid-patienter ännu inte är helt klarlagda, understryker denna studie vikten av ytterligare forskning för att utforska de underliggande mekanismerna. Att förstå varför vissa individer upplever dessa kognitiva brister medan andra återhämtar sig helt är avgörande för att utveckla riktade insatser för att hjälpa de drabbade.

Forskarna betonade behovet av mer omfattande utredningar, särskilt i samhällsbaserade fall, eftersom de flesta tidigare studier i första hand har fokuserat på inlagda individer i de tidiga stadierna av tillfrisknandet.

Sammanfattningsvis kan lång covid-hjärndimma ha en djupgående inverkan på kognitiva förmågor, liknande att åldras ett decennium. Den här studien betonar vikten av att övervaka och stödja individer som upplever kvarstående covid-19-symtom. Det understryker också behovet av pågående forskning för att belysa mekanismerna bakom denna kognitiva funktionsnedsättning, vilket leder till bättre hantering och potentiella behandlingar för dem som drabbats av långvarig covid.

(Källa: Nathan J Cheetham et al, The effects of COVID-19 on cognitive performance in a community-based cohort: a COVID symptom study biobank prospective cohort study; eClinicalMedicine)

Teater

Nästa spelår på Wasa Teater
Stor nordisk satsning, tragiko-

miska relationsdramer och världspremiär för älskad barnboksserie.

– Wasa Teater har ett spännande och fullspäckat spelår framför sig, med inte mindre än tre urpremiärer, helt nya verk som vi får ta del av på Wasa Teaters stora scen. På repertoaren finns också två klassiker för den yngre publiken, en väldigt gammal och en riktigt modern, och en komisk men svart pärla. Vi berättar historier om människans varande i världen, hur svårt och underbart det är, samtidigt. Det finns verkligen skäl att besöka teatern nästa år, säger Ann-Luise Bertell teaterchef.

Spelåret 2023-2024 inleds på traditionellt vis med en premiär för de yngsta. Lina Ekblad kommer att regissera Tuuli Heinonen och Julia Johansson i en dagisuppsättning av den klassiska sagan Kejsarens nya kläder. Föreställningen kommer att turnera i daghem runt om i Österbotten, men kommer också att framföras på teaterns lilla scen Vasallen.

Den 16.9 är det premiär för en ny nordisk musikal. Musikalen Vänd om min längtan, med upphovspersoner från tre nordiska länder, är Musikalen är ett personligt emigrantöde som utforskar teman som kärlek, längtan, sorg och alla val vi gör. Musikalen baserar sig på boken med samma namn av Ann-Luise Bertell. Berättelsen, musiken, skriven av Thomas Enroth, och sångtexterna, av Åsa Jinder, skapar tillsammans en vacker och berörande resa. Musikarrangemangen görs av den internationellt anlitade dirigenten Nils-Petter Ankarblom. Föreställningen regisseras av Erik-André Hvidsten.

Maria gestaltas av Sarah Nedergård och Lilli Sukula-Lindblom. Dessutom medverkar Wasa Teaters skådespelare: Markus Lytts, Maria Udd, Carola Sarén samt gästerna Thomas Lundin, Filip Ohls, Isa Lindgren-Backman, Jon Henriksen och Ester Rudnäs. Orkestern leds av kapellmästare Ralf Nyqvist. (<https://www.wasateater.fi/>)

Musik

Musikfestspelen Korsholm

Opera i Teuva 2024

Den tvåspråkiga operan TOVE TEUVALLA kommer att spelas fyra gånger sommaren 2024. Händelserna och temat lindas runt Tove Janssons enda heliga verk, Teuva kyrkas altartavla ”Tio jungfrur”.

Lanseringen av projektet har möjliggjorts av ankarfinansierarna i Finska kulturfondens Södra Österbottens fond, Konstsfundet, Teuvan Kalevalaiset och Teuvalainen Kulttuurin Tuki. Teuvalainen Kulttuurin Tuki ry är en stark partner till Korsholman Musiikkijuhli i operaproduktionen. Föreningens ordförande, mannen bakom hela operaidén är Erkki Hakala. Detta är ett talande och ljusbringande verk som knyter samman Tove och Teuva, individen och samhället och rör sig på många plan, med uppmärksamhet på skönheten och hopp mitt i världens smärta, Korsholm Music Festival är producent.

Opera

Veckans bild

Lilliput-tåget kör under Konstans natt.

Lilli Paasikivi som chef för festivalen i Bregenz

Operachef, mezzosopranen Lilli Paasikivi har utsetts till konstnärlig och generaldirektör för den berömda Bregenz-festivalen i Österrike. Han börjar sitt arbete i Bregenz vid Bodensjöns strand den 1 oktober 2023

”Det är en stor ära att bli vald till den här posten. Bregenz-festivalens profil och dess välkända konstnärliga partners skapar utmärkta förutsättningar för att kurera ett mångsidigt program på hög nivå. Jag är imponerad av hur ambitiöst festivalen har byggts upp i decennier, och jag vill göra mitt för att fortsätta denna värdefulla tradition. Som ledare vill jag lyfta fram nya intressanta trender. Som sångerska ligger opera- och vokalmusiken mig alltid varmt om hjärtat, säger Lilli Paasikivi.

Den internationella operafestivalen som hålls i juli–augusti är ett av de viktigaste europeiska musikevenemangen. Det är känt för sin flytande utomhusscen byggd på sjön. Totalt spelas fyra

operauppsättningar i Bregenz varje år, samt t.ex. konserter och spoken word-teater. Den nya uppgiften på Paasikive omfattar bl.a. mjukvarudesign, ansvar för konstnärlig kvalitet och administrativa uppgifter för VD. Det femåriga kontraktet sträcker sig till 2029.

I juni besökte Lilli Paasikivi oss här i Österbotten. Hon spelade huvudrollen i Ilmajokis opera "Armi".

(Operabaletti.fi)

Internet

En ny artificiell intelligens, Llama 2, från META (företaget som driver Facebook)

Meta släppte Llama 2, en ny stor språkmodell (LLM) den 18 juli 2023. Det är en generativ förtränad transformatormodell som har tränats på en enorm datauppsättning av text och kod. Llama 2 är designad för att vara mer informativ och heltäckande än tidigare LLM:er, och den kan generera mer kreativa och engagerande textformat.

Llama 2 kan jämföras med andra LLM, som Google Bard och ChatGPT. Den liknar Bard genom att den är en generativ förtränad transformatormodell som har tränats på en massiv datauppsättning. Llama 2 har dock vissa fördelar jämfört med Bard. Till exempel är Llama 2 bättre på att generera informativ och heltäckande text, och den kan generera mer kreativa och engageran-

de textformat.

Sammantaget är Llama 2 en kraftfull LLM som kan användas för en mängd olika uppgifter, som att generera text, översätta språk och skriva olika kreativt innehåll. Det är fortfarande under utveckling, men det har potential att bli ett värdefullt verktyg för företag och privatpersoner.

Varför ska jag använda Bard?

Bard är en stor språkmodell från Google AI, tränad på en enorm datauppsättning av text och kod. Den kan generera text, översätta språk, skriva olika typer av kreativt innehåll och svara på dina frågor på ett informativt sätt. Bard är fortfarande under utveckling, men den har lärt sig att utföra många typer av uppgifter som kan vara till hjälp för vanliga medborgare.

Här är några av sätten som Bard kan tjäna vanliga medborgare:

Svara på frågor. Bard kan svara på dina frågor på ett omfattande och informativt sätt, även om de är öppna, utmanande eller konstiga. Detta kan vara till hjälp för studenter, forskare och alla andra som behöver hitta information.

Skapa kreativt innehåll. Bard kan generera olika kreativa textformat av textinnehåll, som dikter, kod, manus, musikstycken, e-post, brev, etc. Detta kan vara användbart för personer som vill skapa innehåll men inte har tid eller färdigheter att göra det sig själva.

Översätt språk. Bard kan

Nedmonteringen av silorna kan ses genom Siilolive

Vasas betongsilos byggdes 1958-63. I närheten av dem fanns en kvarn som sedan lades ner 1992. Silorna har inte använts sedan dess. För tjuo år sedan planerades studentlägenheter för silos. En bra idé, men hindret var svamp tillväxten på betongkonstruktionerna.

Nu har nedmonteringen av silorna påbörjats, i slutet av april i år. Med hjälp av en webbkamera kan du följa hur demonteringen fortskrider.

Denna bild togs den 5 augusti 2023. Webbkameran hittar du här: <https://www.vaasa.fi/siilolive/>

översätta mellan över 100 språk. Detta kan vara till hjälp för personer som behöver kommunicera med människor som talar andra språk.

Hjälpa med vardagliga sysslor. Bard kan hjälpa till med vardagliga uppgifter som att skriva e-postmeddelanden, schemalägga möten och hitta recept. Detta kan frigöra människors tid så att de kan fokusera på andra saker.

Bard är fortfarande under utveckling, men den har potential att bli ett kraftfullt verktyg för vanliga medborgare. Det kan hjälpa människor att lära sig, skapa och kommunicera på nya sätt.

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt koimmer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till: wasadagblad@gmail.com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermoderna dags-tidning.

Annonspriset är 6 €/spaltmillimeter. Standardannonser är billigare (25 mm hög=140 €, 50 mm = 280 €, 75 mm=400 €. Upprepade annonser = 30% rabatt. Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com

som jpg, tiff eller png, annonserna förminskas sedan till spaltbredd 46 mm.

Humor

Lill-Jan har fått en stor kola som han genast stoppar i munnen. Direkt efteråt avbryter han sitt bästa skrik, för hans mun är stängd, karamellen är borta. "Vad är det för fel på Lill-Jan", frågar mamma. — Kajamel-len, boohää, hää häää ! . . . — Har du tappat kolan? — Ja. — Och mamma och alla tanterna börjar leta efter den. — Var tappade du den då... — Buhää, hää — i magen. *

— Nu har vi varit gifta i 6 dagar, och du älskar mig inte längre. — Men kära Cecilia, visst älskar jag dig, men Gud Fader vilade också på den sjunde dagen.

Operaupplevelser

Hundratals operor - som kan avnjutas hemma:

Det är inte alls så lätt gå på opera. Det är långt till Helsingfors och till de stora operahusen i London och New York. Men vi kan ändå njuta av opera, virtuellt, och besöka världberömda operahus. Via denna sida kan vi se många av de bästa operorna framförda av världens främsta operasångare. Välkommen med i denna grupp!

Gå till Facebook och skriv in *operaupplevelser* i sökrutan.

Hälsobilaga

Frågor och svar om celiaki Del 5

Stämmer det att man inte kan dricka öl eller konjak då man har celiaki.

Nej, det stämmer inte.

Det finns ett stort antal glutenfria ölsorter i Finland och om man någon gång måste dricka en bastuöl som inte är märkt glutenfri så är det högst ofarligt. Men det bör vara ljus öl porteröl kan innehålla större mängder gluten.

Destillerade alkoholsorter som vodka, och whisky är glutenfria trots att råämnet är glutenhaltigt såd. Och konjak är naturligtvis glutenfri. Råämnet är vindruvor och drycken är destillerad. Vin är också glutenfritt.

Men alkohol i större mängder är inte hälsosamt, oberoende om man har celiaki eller inte.

Bör man undvika kosmetica, läppstift, ögonsmink och liknade om de innehåller gluten?

Ja, det kan vara skäl att undvika, även om mängden gluten i sådana produkter nog är minimalt.

Men det kan vara svårt att hitta glutenfria produkter, eftersom kosmetika inte är livsmedel, det kan vara svårt att hitta en fullständig förteckning över de råämnena som använts.

Kan man "någon gång" äta glutenhaltig mat trots att man har celiaki? Det finns nämligen väldigt goda bröd som jag gärna skulle äta av och till.

Nej. Har man celiaki bör kosten vara glutenfri. Visst händer det misstag för oss alla ibland, speciellt då man är utomlands och kanske inte förstår språket, men detta är inte något problem, Men att medvetet "fuska", nej,

det skall man inte göra.

Finns det gluten i vetekli?

Kli är skalet runt vetekärnan, och själva skalet är glutenfritt. Men vid tillverkningen av vetekli kan man inte undvika att en liten del av kärnan ibland kommer med och därför får man utgå från att vetekli inte är glutenfritt.

Är kött glutenfritt? Också kött från en gris som matats med spannmål hela sitt liv?

Ja. Rent kött är glutenfritt, oberoende av hur mycket

vete, korn och råg grisen har fått i sig.

Men i tillverkningen av olika köttprodukter kan gluten tillsättas, så där blir det att läsa produktens information.

Vårt barn med celiaki kom en dag springande genom grannes vetefält. Kan det vara farligt?

Nej. Men grannen kan bli ledsen.

Är glass glutenfritt?

Ja. Glass är en glutenfri mjölkprodukt. Men glassen kan vara förpackad i olika slag av våfflor och de är inte glutenfria.

Är sötsaker glutenfria?

Många är det, men inte alla. Så, det är bara att ta fram förstoringsglaset och läsa det finstiltat.

Om man har hund eller katt, borde deras mat vara glutenfri om en i familjen har celiaki?

En intressant fråga, och det finns två svar.

Nej, keldjuren får äta den mat de mest tycker om.

Ja, det kan finnas en ide i att hela hushållet är glutenfritt. Torr djurmat har en tendens att damma och det här dammet kan söka sig vart som helst. Och något problem är detta ju inte eftersom det finns ett rikligt utbud av glutenfri hund- och kattmat.

Vilket svar som är rätt vet jag inte. Någon vetenskaplig forskning om detta har jag inte sett. Men i USA finns det en del experter som röstar för svar nummer 2.

Går man upp i vikt med glutenfri kost?

Den risken finns. Vid en obehandlad celiaki går en del av näringen förlorad eftersom den inte absorberas helt från tunntarmen. Med glutenfri kost läks slemhinnan och efter någon månad absorberas all näring. Om personen med en nydiagnostiserad celiaki då äter lika mycket som tidigare kommer vikten att stiga.

En studie från USA omfalltande 371 personer visade att vid diagnostidpunkten var 40% överviktiga eller obesa. Under två års uppföljning gick 80% upp i vikt och 51% blev överviktiga. Att gå upp i vikt - visst är det ett tecken på hälsa, matsmältningen fungerar bra och aptiten är ok - men på lång sikt är övervikt inte hälsosam.

Det här är en sak som man lämpligen kan ta till tals med näringsterapeuten vid kontrollbesök.

Hjälper glutenfri kost mot irriterad tarm?

Irriterad tarm (Irritable bowel syndrome, IBS, på engelska är en funktionell och mycket vanlig störning i tarmens funktion. Den orsakar diarre och/eller förstoppning, gasbesvär och obehag i magen.

Symtomen lindras ofta efter tarmtömning. Men till skillnad från celiaki, vid denna sjukdom finns inte någon inflammation i tarmslemhinnan eller skada på denna.

Gluten kan vara svårsmält och kan bidra till symtom vid irriterad tarm, och då kan glutenfri kost lindra besvären.

Men glutenfri kost skall man inte påbörja innan celiaki är utesluten med blodprover.

Någon klar rekommendation att använda glutenfri kost vid irriterad tarm finns inte, men om man har mycket besvär finns det inget som hindrar att man provar sig fram - och om det visar sig att man har hjälp av dieten så är det bara att fortsätta.

Att leva med celiaki

Kan en person som har celiaki kyssa en person som inte har denna åkomma?

Säkerligen! Viss finns det läppstift som innehåller gluten, och visst kan minimala mängder gluten eventuellt överföras om hen just har ätit bröd. Men mängderna är så minimala att detta inte behöver tas i beaktande.

Det här är min personliga åsikt, det finns en forskare i England som har annan åsikt.

Nu övergår man ju allmänt från engångsprodukter (talrikar, bestick, sugrör) gjorda av plast till produkter tillverkade av bland annat säd. Kan de vara farliga för en person med celiaki?

Kontaktmaterial, inklusive engångsprodukter som är tillverkade av säd eller andra alternativa material istället för plast, är en relativt ny utveckling och det finns fortfarande mycket att lära om deras säkerhet och eventuella påverkan på personer med celiaki eller andra allergier.

Celiaki är en autoimmun sjukdom som orsakas av en reaktion på gluten, ett protein som finns i vete, korn och råg. Personer med celiaki måste undvika att konsumera gluten för att undvika hälsoproblem. Därför är det viktigt att produkter som kommer i kontakt med mat inte innehåller gluten eller har potentialen att kontaminera maten med gluten.

FORTSÄTTER...

Photo Supplement

Carl Gustaf Wolff 1800-1868

Kuka oli Carl Gustaf Wolff?

Yksi tärkeimmistä Vaasan asukkaista 1800-luvulla oli luultavasti tämä outo mies, Carl Gustaf Wolff. Ilman häntä Vasa näyttäisi luultavasti paljon erilaiselta kuin nykyään.

Tämä artikkeli julkaistiin Vasabladetissa 8.8.1868 ja se antaa hyvän kuvan hänen merkityksestään kaupungille:

Muistopuhe, jonka pormestari Elfving piti kauppaneuvos Wolffin hautajaisissa:

“Carl Gustaf Wolff syntyi Sveaporissa 27. lokakuuta 1800. Hänen isänsä Johan Didrik Ludvig Wolff oli ruotsalaisen sotilassoittokunnan johtaja linnoituksella.

Poika lähti vuonna 1801 vanhempiensa mukana Poriin, missä hän yhdeksänvuotiaana menetti isänsä ja joutui rahattoman äitikodin helputukseksi, vajaa 12-vuotiaana, hankkimaan toimeentulonsa itse. Hän aloitti kaupan alalla vuonna 1812 ja muutti kauppaapulaisena Wasaan vuonna 1818. Seitsemän vuotta myöhemmin tai vuonna 1825 Carl Gustaf Wolff voitti apurahan koti- ja ulkomaankauppiaana Wasassa. Sitten hän aloitti kaupallisen uransa, kuten sanotaan, kahdella tyhjillä käsillä, mutta eloisan nuoren miehen hengessä oli jo lupaus tärkeästä paikasta, johon hän jonain päivänä sijoittuisi yritysmaailmassa.

Carl Gustaf Wolff, joka oli alun perin yhteydessä toiseen kauppiaan, otti huomionsa merenkulkuun varhain, mutta hänen ensimmäinen oma aluksensa laskettiin vesille vasta vuonna 1836; ja juuri tästä ajasta hänen liiketoimintansa omaksui suunnan, josta tuli sitten sen pääsuunta.

Valoisa mieli ja terävä liikesilmä, Carl Gustaf Wolff, jota menestys suosii, laajensi vuosi vuodelta yhä enemmän laivaliiketoimintaansa ja, vaikka viime sodan aikana suurelta osin tuhlattiin ja tuhoutui, hänen laivastonsa kasvoi kuitenkin pian uudelleen; se levitti kankaansa kaukaisille merille ja se ei ainoastaan tehnyt omista- ja arvostetuksi omassa ja vierassa maassa, se toi kunniaa myös Suomen isänmaalle.

Carl Gustaf Wolff rakensi ja varusti peräti 47 alusta ja niiden yhteenlaskettu vetoisuus ylittää 9 000. Hän ei ollut vain Suomen, vaan koko Pohjoismaiden suurin laivanomistaja.

Mitä siunausta tällainen toiminta toi paikalle, jolla oli onni olla sen päämaja, ei voida edes laskea yhteenvetona. Mainittakoon vain, että sadoilla merimiehillä oli tuloja itselleen ja omaisilleen palveluksessa hänen laivastossaan; että tuhat muuta otti jokapäiväisen leipänsä hänen kädestään; Kaikella metsien tuotolla, varsinkin myöhempiä vuosina, oli hänessä ostaja rajoittamattomaan määrään ja koskaan alentumattomiin hintoihin, ja että hän yksin sai yli kahdeskymmenesosan kaupungin kunnallisveroista, yhtä kymmenesosaa köyhien kustannuksista ja yli neljäsosaa porvarillisen verokielestä.

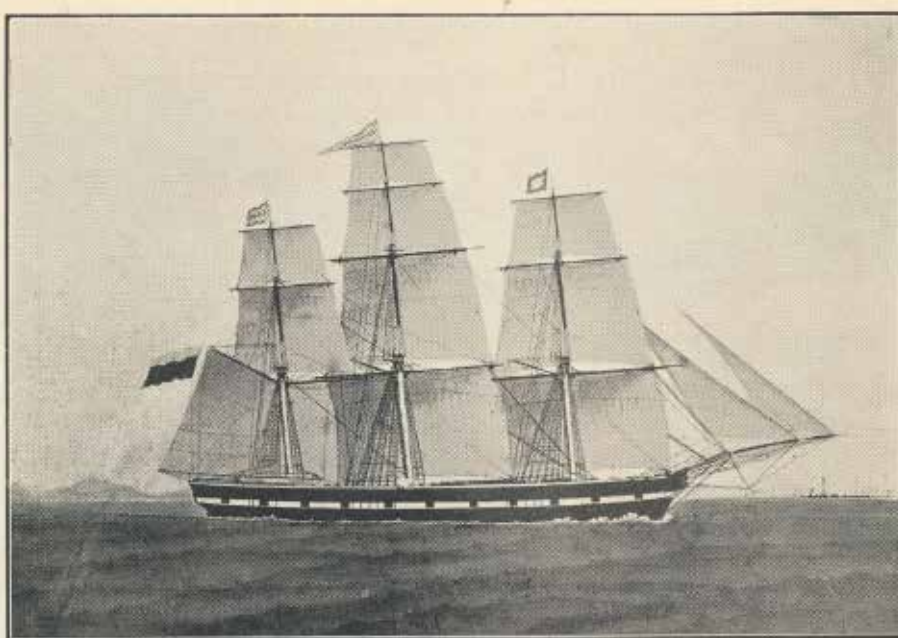
Hänen hyväntekeväisyytensä oli suurta, ja varsinkin juuri menneiden köyhyyden ja ahdingon aikoina tämä hyväntekeväisyysjärjestö voitti rikkaan kentän jaloille toimilleen.

Kuinka usein häntä ei nähty viimeisen talven aikana näiden nälkää näkevien ihmisten joukossa, jotka etsivät toisten apua nälänhätää vastaan, kuinka usein häntä ei nähty avokätisesti jakamassa elämän elatusta sadoille heistä kerralla! Monet vapisevat äänet nälän kauhuista, monet kyynelistä imevät äidin silmät, monet hellä lapsen ääni lähettivät kiittollisen siunauksensa vanhuksille, tunsivat hyväntekijän.

Mutta hän on nyt poissa, jalo mies; ahkera henki on paennut, antelias käsi on kuihtunut!

Nuku hyvin, sinä hyvä vanha mies, pitkä lepo hitaan, kauniin työn jälkeen! Se ei ole vain puoliso, lapset ja lapsenlapset, jotka seisovat surussa sinun vierelläsi; se on kokonainen yhteiskunta ja tuhat näistä köyhyyden lapsista, joiden tukena olit elämässä, lähettää surun kyynelkasteen pian ikuisesti suljetun haudan yli. Kunnia ja siunaus muistollesi!”

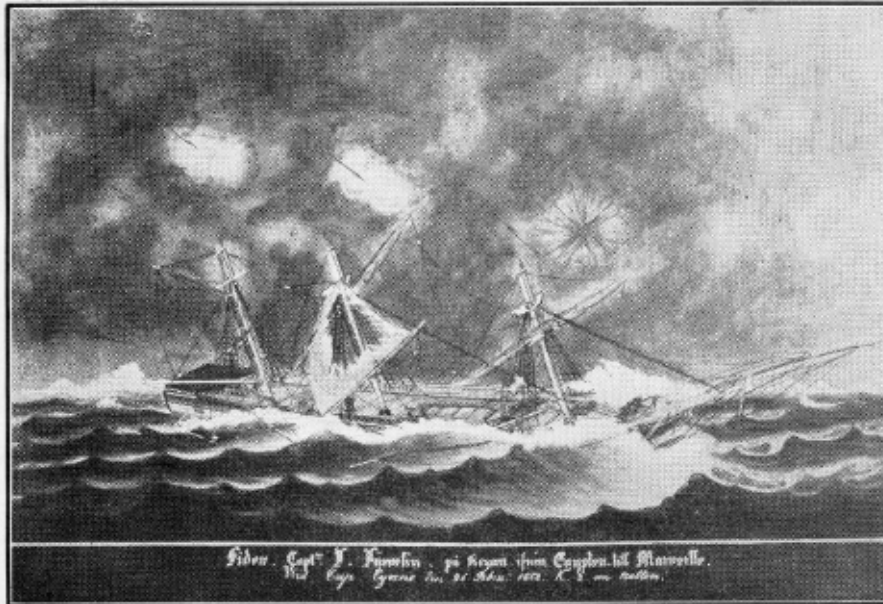
Laivojen kuvat julkaistu artikkelissa ”Konsuli Carl Gustaf Wolff ja hänen uljas purjelaivastonsa, Vaasalainen, joka aloitti tyhjin käsin, mutta tuli Pohjoismaiden suurimmaksi purjelaivanvarustajaksi.” Vaasan Kauppaseuran 50-vuotisjuhlalehdessä, vuonna 1940, painettu Vaasan Kirjapainossa.

PROVIDENCE, Wolffin purjelaivaston ainoa fregatti,

jonka kyijet oli varustettu maalatuilla kannunaportseilla, jotta merirosvot olisivat huilleet alusta sotalaivaksi.
V. 1868 läksi tämä fregatti haaksirikon ja julistettiin seuraavana vuonna menetetyksi.

Parkkilaiva FIDES matkallan Egyptistä Marseilleen kovan myrskyn käässä v. 1852.
Krimin sodan aikana englantilainen höyrylaiva PIREFLY kaappasi FIDESin elokuun 1 päivänä 1855 Vaasan vesillä lähellä Palosaaren satamaa.

Vem var Carl Gustaf Wolff?

En av de viktigaste vasaborna under 1800-talet var nog denna märkliga man, Carl Gustaf Wolff. Utan honom skulle Wasa nog sett mycket annorlunda ut än det gör i dag.

Denna artikel publicerades i Vasabladet den 8.8.1868 och den ger en god bild av hans betydelse för staden:

Minnestal, som borgmästaren Elfving höll vid kommerserådet Wolffs begravning:

“Carl Gustaf Wolff var född på Sveaborg den 27 Oktober 1800. Hans fader Johan Didrik Ludvig Wolff, var anförare för en svensk militärmusikkår på fästningen.

År 1801 åtföljde sonen sina föräldrar till Björneborg, där han, vid nio års ålder förlorade sin far, och måste, till lättnad för det medelösa modershemmet, knappt tolv år gammal, söka sin utkomst på egen hand. Han tog tjänst vid handel år 1812 och flyttade såsom handelsbiträde till Wasa år 1818. Sju år sednare eller år 1825 vann Carl Gustaf Wolff burskap såsom in- och utrikeshandlande i Wasa. Han begynte då sin merkantila bana, såsom man säger, med två tomma händer, men i den livlige unge mannens väsende låg redan löftet om den framstående plats, han engång skulle inta i affärsvärlden.

I början associerad med en annan köpman, rigtade Carl Gustaf Wolff redan tidigt sin håg på skeppsrederiet, men först 1836 lopp hans första egna fartyg af stapeln; och var det från denna tid, som hans affärsverksamhet egentligen antog den riktning, som sedan blev dess hufvudsakliga.

Begåfvad med ett ljusst förstånd och en skarp affärsblick utvidgade Carl Gustaf Wolff, därjemte gynnad av medgången, år från år allt mer sin rederirörelse och, ehuru genom senaste kriget till en stor del förskingrad och förstörd, växte hans flotta likväl snart åter; den bredde ut sin duk på fjerran hav och den gjorde ej blott sin ägare känd och aktad i eget och främmande land, den förde med sig heder även åt det finska fosterlandet.

Carl Gustaf Wolff byggde och utrustade ej mindre än 47 fartyg och dessas tillhoplagda lästetal öfverstiger 9000. Han var ej blott Finlands utan hela nordens störste skeppsredare.

Hvad välsignelse en sådan verksamhet medfört för den ort, som ägde lyckan att vara dess huvudsäte, låter sig icke ens summariskt beräknas. Må det blott nämnas att sjömän till hundradetal hade utkomst för sig och de sina i tjänst på hans flotta ; att tusende andra togo sitt dagliga bröd af hans hand; all skogarnas avkastning, särdeles under sednare år, i honom hade en köpare till obegränsat belopp och till aldrig undertryckta priser och att han ensam vidkändes mer än tjugonedelen af kommunalskatterna för staden, inemot en tiondedel af fatligvårdskostnaderne och öfver fjerdedelen af den borgerliga skattetungan.

Hans välgörenhet var stor och var det isynnerhet under de nyss förgångna tiderna av fattigdom och nöd som denna välgörenhet vann ett rikt fält för sin ädla verksamhet.

Huru ofta sågs han ej under den sistförflutna vintern bland dessa hungrande skaror, som sökte likars hjälp emot hungersdöden, hur ofta sågs han ej med riklig hand utdela livets uppehälle åt hundrade af dessa på engång! Mången av hungerns fasor skälvande stämma, mången tårdränkt modersöga, mången späd barnaröst sände därvid sin tacksamma välsignelse till den äldrige, kände välgöraren.

Men han är borta nu den ädle mannen ; den idoga anden har flytt, den givmilda handen har vissnat!

Slumra gott, du gode gamle, den långa hvilan efter det trägna, vackra arbetet! Det är icke blott makan, barnen och barnabarnen, som stå sörjande vid din bår; det är ett helt samhälle och tusende dessa armodets barn, vilkas stöd du var i livet, sända ned en tårdagg av sorg över den snart för alltid slutna graven. Heder och välsignelse öfver ditt minne!”

Bilderna som visar Carl Gustaf Wolff's skepp har publicerats i artikeln “Konsuli Carl Gustaf Wolff ja hänen uljas purjelaivastonsa, Vaasalainen, joka aloitti tyhjin käsin, mutta tuli Pohjoismaiden suurimmaksi purjelaivanvarustajaksi.” i Vaasan Kauppaseuran 50-årspublication, år 1940, tryckt i Vaasan Kirjapaino.

Who was Carl Gustaf Wolff?

One of the most important residents of Vasablad during the 19th century was probably this strange man, Carl Gustaf Wolff. Without him, Vasablad would probably look much different than it does today.

This article was published in Vasabladet on 8.8.1868 and it gives a good picture of his importance to the city:

Memorial speech, which the mayor Elfving gave at the funeral of commercial councillor Wolff:

“Carl Gustaf Wolff was born in Sveaborg on 27 October 1800. His father, Johan Didrik Ludvig Wolff, was the leader of a Swedish military band at the fortress.

In 1801, the son accompanied his parents to Pori, where, at the age of nine, he lost his father, and, to the relief of the penniless mother's home, at the age of barely twelve, had to find his livelihood on his own. He took a position in trade in 1812 and moved as a trade assistant to Wasa in 1818. Seven years later, or in 1825, Carl Gustaf Wolff won a bursary as domestic and foreign trader in Wasa. He then began his mercantile career, as they say, with two empty hands, but in the spirit of the lively young man already lay the promise of the prominent place he would one day occupy in the business world.

Initially associated with another merchant, Carl Gustaf Wolff set his sights on shipping early on, but it wasn't until 1836 that his first own ship was launched; and it was from this time that his business activity actually assumed the direction which then became its main one.

Gifted with a bright mind and a sharp business eye, Carl Gustaf Wolff, thereby favored by the success, year by year more and more expanded his shipping business and, although through the last war to a large extent squandered and destroyed, his fleet nevertheless soon grew again; it spread its canvas on distant seas and it not only made its owner known and respected in his own and foreign lands, it also brought honor to the Finnish motherland.

Carl Gustaf Wolff built and equipped no less than 47 ships and their combined tonnage exceeds 9,000. He was not only Finland's but the entire Nordic region's largest shipowner.

What a blessing such an activity brought to the place that had the good fortune to be its headquarters cannot even be summarily calculated. Let it only be mentioned that hundreds of sailors had income for themselves and theirs in service on his fleet; that a thousand others took their daily bread from his hand; all the produce of the forests, especially in later years, in him had a buyer for an unlimited amount and at never suppressed prices, and that he alone was recognized for more than one-twentieth of the municipal taxes for the city, against one-tenth of the costs of the poor and more than a quarter of the bourgeois tax tongue.

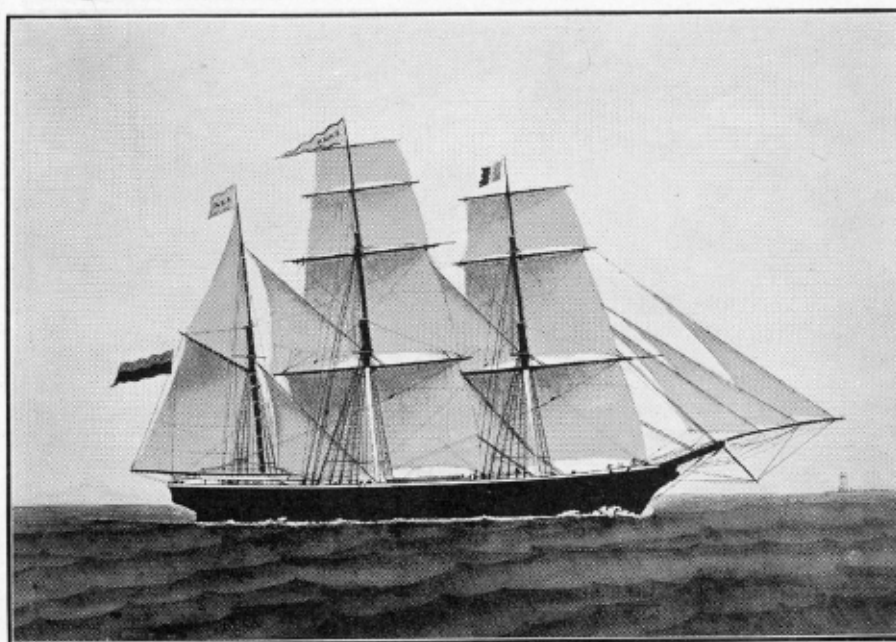
His charity was great, and it was especially in the times of poverty and distress just past that this charity won a rich field for its noble operations.

How often was he not seen during the last winter among these starving multitudes, who sought the help of others against starvation, how often was he not seen with a generous hand handing out the sustenance of life to hundreds of them at once! Many a trembling voice from the horrors of hunger, many a tear-soaked mother's eye, many a tender child's voice sent their grateful blessing to the aged, felt the benefactor.

But he is gone now the noble man; the diligent spirit has fled, the generous hand has withered!

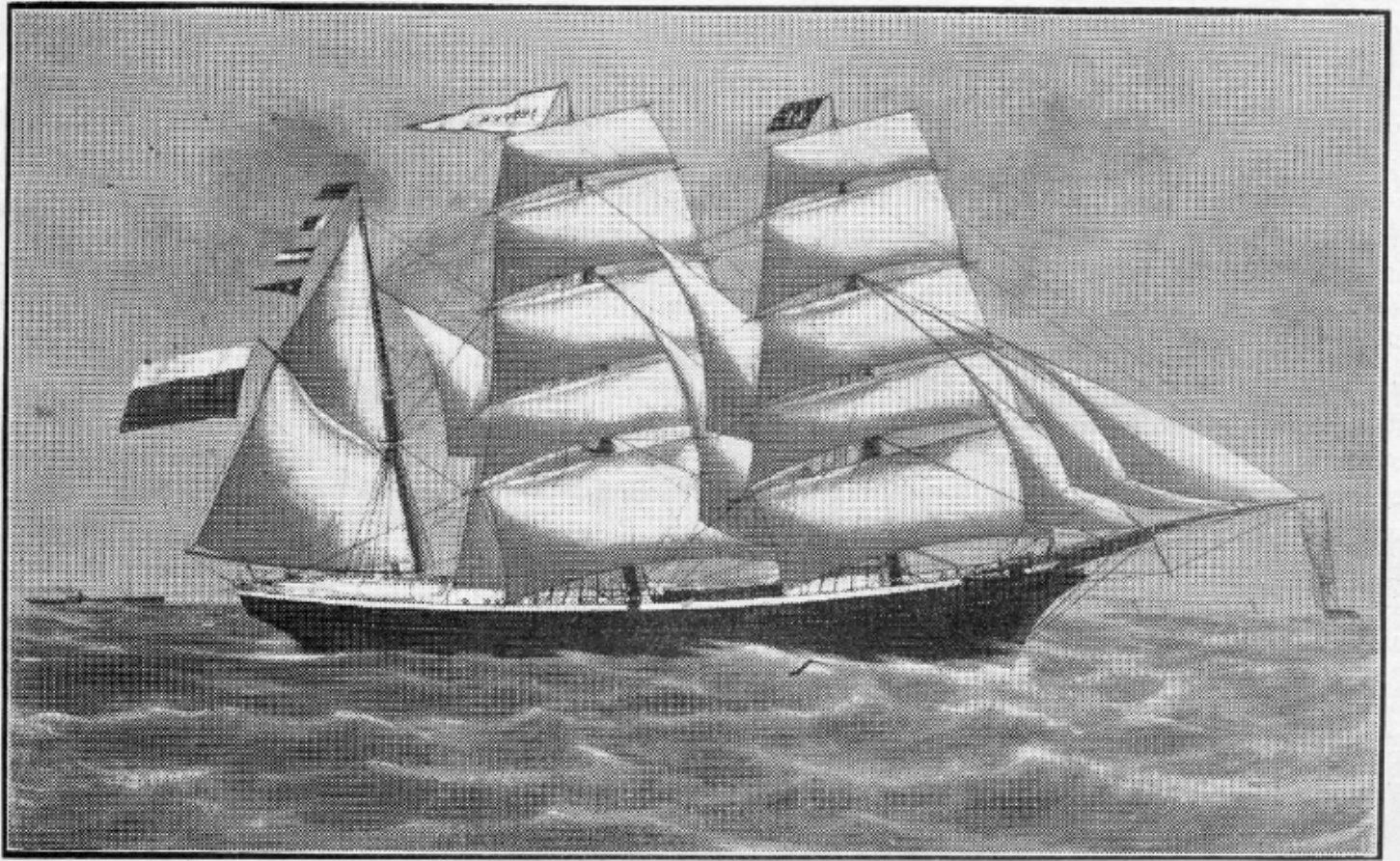
Sleep well, you good old man, the long rest after the slow, beautiful work! It is not only the spouse, children and grandchildren who stand mourning at your bier; it is a whole society and a thousand of these children of poverty, whose support you were in life, send down a tear-dew of sorrow over the soon-forever closed grave. Honor and blessing upon your memory!”

The pictures showing Carl Gustaf Wolff's ship have been published in the article “Konsuli Carl Gustaf Wolff ja nöyhden purjeiluvastonsa, Vaasalainen, joka intiaattina käsin, mutta tuli Pohjoisemaiden suurmaksi purjelaivanvarustajaksi.” in Vaasan Kauppaseuran 50-year publication, year 1940, printed in Vaasan Kirjapaino.

FAMA, v. 1839 rakennettu parkkilaiva, jonka englantilaiset kaappasivat 1854 Englannin kansallisessa St. Catharinan luona.

JUPITER, v. 1853 rakennettu parkki, jonka Wolff myi v. 1854 Karlskronassa.

In Ukrainian

Ким був Карл Густав Вольф?

Одним із найважливіших мешканців Васи в 19 столітті, ймовірно, був цей дивний чоловік, Карл Густав Вольф. Без нього Вася, ймовірно, виглядала б зовсім інакше, ніж сьогодні.

Ця стаття була опублікована у Vasabladet 8.8.1868 і дає гарне уявлення про його важливість для міста:

Пам'ятна промова, яку мер Ельфінг виголосив на похоронах комерційного радника Вольфа:

«Карл Густав Вольф народився у Свеаборзі 27 жовтня 1800 року. Його батько, Йохан Дідрік Людвіг Вольф, був лідером шведського військового оркестру у фортеці.

У 1801 році син супроводжував своїх батьків до Порі, де у дев'ятирічному віці втратив батька, і, на щастя безгрошівного дому матері, у віці дванадцяти років йому довелося самостійно шукати засоби до існування. У 1812 році він обійняв посаду в торгівлі, а в 1818 році переїхав торговим помічником до Васи. Через сім років, або в 1825 році, Карл Густав Вольф отримав стипендію внутрішнього та зовнішнього торговця у Васи. Тоді він розпочав свою комерційну кар'єру, як то кажуть, з двома порожніми руками, але в душі жвавого молодого чоловіка вже лежала обіцянка видатного місця, яке він одного дня займе у світі бізнесу.

Карл Густав Вольф, який спочатку був пов'язаний з іншим торговцем, рано націлився на судноплавство, але лише в 1836

році його перше власне судно було спущено на воду; і саме з цього часу його підприємницька діяльність фактично набула того напрямку, який потім став її основним.

Обдарований світлим розумом і гострим діловим поглядом, Карл Густав Вольф, завдяки успіху, рік за роком все більше і більше розширював свій судноплавний бізнес і, хоча під час останньої війни значною мірою розтрачений і знищений, його флот, тим не менш, незабаром знову виріс; воно простягало своє полотно в далеких морях і не тільки робило свого власника відомим і шанованим у своїй та чужих країнах, воно також приносило шану фінській батьківщині.

Карл Густав Вольф побудував і обладнав не менше 47 кораблів, а їх загальний тоннаж перевищує 9000. Він був найбільшим судновласником не тільки у Фінляндії, але й у всьому північному регіоні.

Яке благословення принесла така діяльність місту, яке мало щастя бути його штаб-квартирою, неможливо навіть коротко підрахувати. Згадаймо лише, що сотні матросів мали прибуток для себе та своїх, служачи на його флоті; що тисячі інших брали свій насущний хліб з його рук; вся лісова продукція, особливо в наступні роки, мала в нього покупця на необмежену кількість і за ніколи не зниженими цінами, і що йому одному визнавалося понад одну двадцяту муніципальних податків для міста проти однієї десятої частини витрат бідних і більше ніж чверть буржуазного податкового язика.

Його благодійність була великою, і саме в часи бідності та лиха, які щойно минули, ця благодійна організація здобула багате поле для своєї благодійної діяльності.

Як часто не бачили його протягом останньої зими серед цих голодуючих натовпів, які шукали допомоги в інших проти голоду, як часто не бачили його щедрою рукою, що роздавав засоби для життя сотням з них одночасно! Багато тремтячих від жахів голоду голосів, багато заплаканих материнських очей, багато ніжних дитячих голосів посилали своє вдячне благословення старим, відчували благодійника.

Але тепер він пішов, благородна людина; дух старанний утік, щедра рука всохла!

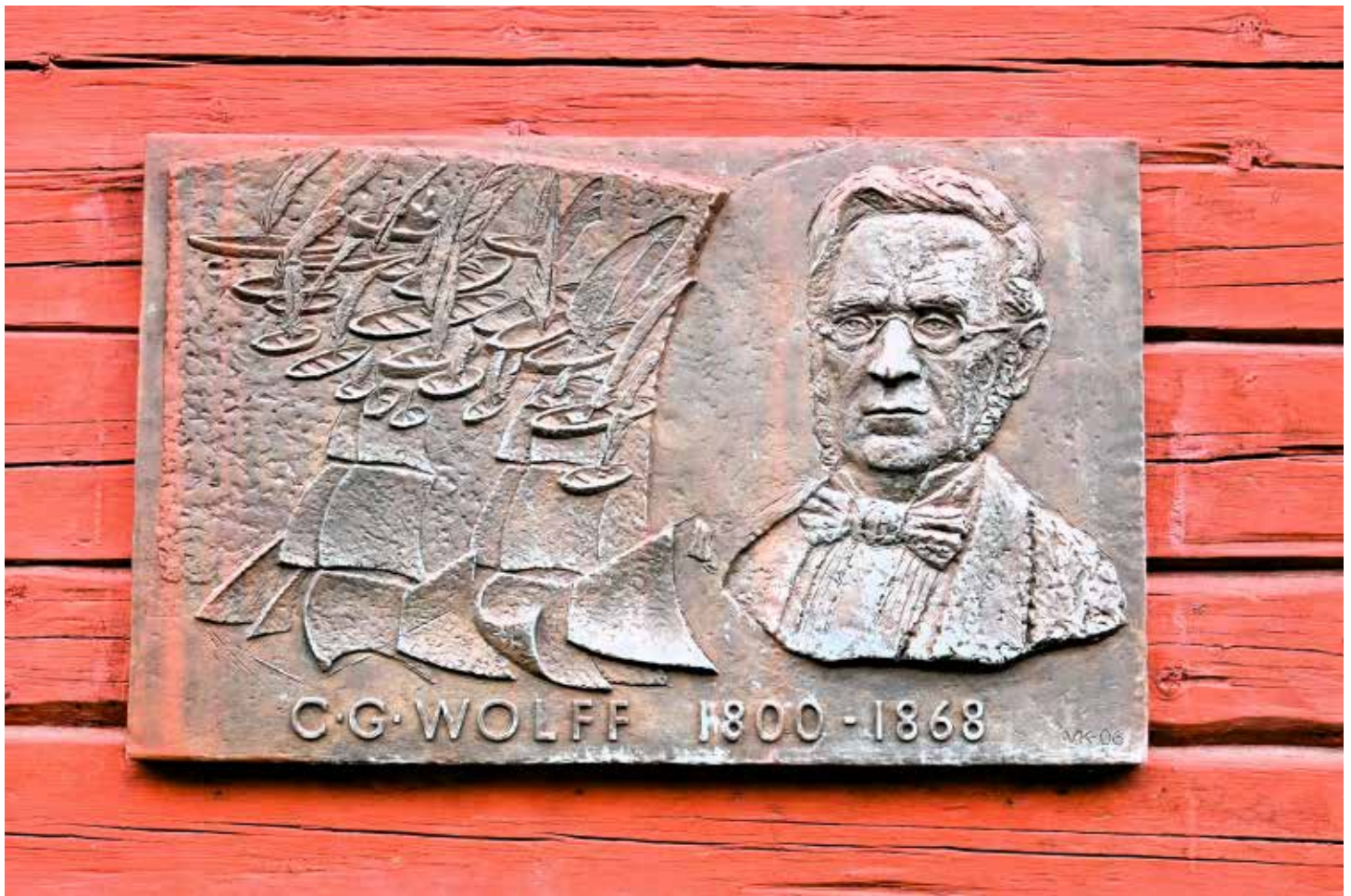
Спи спокійно, старий добрий, довгий відпочинок після

повільної, гарної праці! Не тільки дружина, діти та онуки стоять у скорботі біля вашого лежка; це ціле суспільство і тисячі цих дітей злиднів, опорою яких ти був у житті, спускають сльозу-росу скорботи над незабаром закритою могилою. Шана і благословення вашій пам'яті!»

Фотографії корабля Карла Густава Вольфа опубліковано в статті «Konsuli Carl Gustaf Wolff ja nöih uljas purjeilavastonsa, Vaasalainen, joka initiati täggin käsin, mutta tuli Pohjoisemaiden suurmaksi purjelaiivanvarustajaksi». у 50-річній публікації Vaasan Kauppaseuran, 1940 рік, надруковано у Vaasan Kirjapaino.

*Relieffi Merimuseon seinällä
En relief på Sjömuseets vägg
A relief on the wall of the Sea Museum in Vaasa*

Wolffintie 32
Wolffskavägen 32

*Wolffin nimi näkyy Vaasassa kaupunkikuvassa
Det Wolffska namnet syns ännu i stadsbilden i Vaasa
A street and a Café is named after C.G. Wolff*

*Wolffska huset vid övre torget i Vasa. Byggdes 1868, revs 1960 och där finns nu Rewell Center.
Wolffin talo Vaasan ylätorilla. Rakennettu vuonna 1868, purettu vuonna 1960, ja nyt siellä on Rewell Center.*

*Carl Gustaf Wolffs grav, Kapellbackens begravningsplan
Carl Gustaf Wolffin hauta Kappelimäen hautausmaalla*